

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2006-06-14
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 2694-05

KLAGANDE

Göteborgs Lastbilscentral ekonomisk förening

Ombud:

Advokat **C.E.** och Jur. kand. **M.C.**

Wistrand Advokatbyrå

Lilla Bommen 1

411 04 GÖTEBORG

MOTPART

Tekniska Myndighetsnämnden i Stenungsunds kommun

444 82 STENUNGSUND

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 13 oktober 2005 i ärende nr 505-81740-2003, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att utföra markundersökning på fastigheten Kyrkeby 3:36 i Stenungsunds kommun

DOMSLUT

Miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet endast på så sätt att tiden för föreläggandets fullgörande bestäms till den 1 oktober 2006.

YRKANDEN M.M.

Göteborgs Lastbilscentral ekonomisk förening (GLC) har yrkat att länsstyrelsens beslut skall undanröjas och har som grund anført bl.a. följande. På den aktuella fastigheten har försäljning av s.k. MK1- och MK2-diesel bedrivits sedan september 1993. Genom ett hyresavtal bereddes GLC rätt att mot ersättning bedriva försäljning av diesel på fastigheten och övertog, i samband med tecknandet av hyreskontraktet, två cisterner ovan jord från dåvarande fastighetsägare. Innan verksamheten påbörjades togs cisternerna upp för rengöring, besiktning och underhåll. De målades om och anslöts till en miljölåda som skall förhindra att eventuellt läckage och spill når mark. Iordningställandet tog cirka tre månader och herefter påbörjade GLC under eget namn att bedriva försäljning av diesel. Försäljningen riktade sig till åkeriverksamheter och ett nytt kontokortsystem införskaffades, vilket innebar att kunden måste vara ansluten till detta för att ha möjlighet att tanka. Ingen verksamhet har övertagits från tidigare verksamhetsutövare, varken avtal med leverantörer, kundreskontran eller liknande. De två cisterner som övertogs är nu ersatta med en ny cistern ovan jord, även den försedd med miljölåda. Med hänsyn tagen till att GLC inte övertagit någon del av på fastigheten tidigare bedrivna verksamhet, nu bedriver verksamhet som enbart inriktar sig på försäljning av diesel till framförallt fasta åkerikunder och har vidtagit märkbara åtgärder på de två cisterner som övertogs bör det vara klarlagt att GLC inte bedriver samma verksamhet som före 1993 bedrevs på fastigheten. En markundersökning har genomförts tillsammans med den ytterligare verksamhetsutövaren på fastigheten, Bilisten i Sverige AB. Undersökningen visade på förekomst av petroleumkolväten som överskrider Naturvårdsverkets föreslagna riktvärden. Utifrån laboratorieresultatet bedöms den förhöjda petroleumföreningen vara densamma vid dieselstationen som vid pumprefugen. GLC har aldrig bedrivit sin verksamhet i närheten av pumprefugen och någon risk för att innehåll i GLC:s cistern skulle ha läckt och spridit sig till pumprefugen finns inte. Med hänsyn till att det i markundersökningen framkommit att de funna petroleumföreningarna även återfinns på en plats där GLC aldrig bedrivit någon verksamhet samt att föreningarna består av äldre diesel bör det vara klarlagt att dessa inte härstammar från GLC:s verksamhet. Vidare bör poängteras att bolaget bedrivit sin verksamhet med största försiktighet och hela tiden haft sina cisterner invallade med miljölåda.

GLC kan således inte betraktas som verksamhetsutövare till den förorenande verksamheten. För det fall domstolen skulle finna att GLC i någon mån bidragit till föroreningen bör detta bidrag betraktas som obetydlig och bolagets hittills genomförda utredningar som mer än tillräckliga enligt 10 kap. 6 § miljöbalken.

Tekniska myndighetsnämnden i Stenungsunds kommun (nämnden) har motsatt sig ändring av länsstyrelsens beslut och har som grund anfört bl.a. följande. Enligt laboratorieutlåtandet påvisar undersökningen förekomst av en blandning mellan bensin och lätt gasolja. Även tyngre aromater förekom vilket kan tyda på äldre diesel. Ytterligare undersökningar rekommenderades för att avgränsa den påträffade föroreningen. GLC har inte kunnat visa att det inte till någon del bidragit till föroreningen på fastigheten (se bl.a. Miljööverdomstolens dom M 5939-01, M 9822-02). Aktuella föreläggande avser enbart undersökning av konstaterade föroreningars utbredning och resultatet av denna kommer att ligga till grund för bedömning av behovet av sanering och huruvida GLC:s bidrag varit så litet att det skall beaktas enligt 10 kap. 4 § miljöbalken. Detta är inte möjligt innan föroreningens utbredning fastställts. Förelägandet avser enbart en komplettering av GLC:s tidigare utförda undersökning och kan inte anses orimligt att uppfylla enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Tidigare verksamhetsutövare har försatts i konkurs eller likvidierats.

Länsstyrelsen har vidhållit sitt beslut.

GLC har genmält bl.a. följande. Ingen av de domar nämnden hänvisat till kan anses jämförbara med nu aktuella mål. Såsom GLC tidigare anfört har ingen verksamhet övertagits från tidigare verksamhetsutövare. De cisterner som övertogs från fastighetsägaren innan idrifttagandet besiktigades, renoverades och försågs med invallning. Med hänsyn till var föroreningarna geografiskt har återfunnits samt att bolaget sedan verksamhetens start haft cisternerna invallade bör det vara klarlagt att föroreningarna inte härstammar från GLC:s verksamhet.

DOMSKÄL

På fastigheten Kyrkeby 3:36 har hantering av diesel och bensin förekommit i vart fall sedan 1969. Bland annat har åkeriverksamhet bedrivits på fastigheten och en större mängd förvaring av oljeprodukter ovan jord har även förekommit. GLC har bedrivit försäljning av diesel på fastigheten sedan 1993. I samband med tecknandet av hyresavtalet med fastighetsägaren övertogs två cisterner ovan jord som tidigare varit i bruk på fastigheten.

Av Sandström Miljö och Säkerhetskonsult AB:s rapport från den miljötekniska markundersökningen genomförd den 24 april 2003 framgår bland annat att petroleumkolväten påträffats i marken, runt den uppställda dieselcisternen och kring pumpfundamentet med de två bensinpumparna. Ett jordprov lämnades in för analys till ett ackrediterat laboratorium och av analysrapporten framgår att föroreningarna utgörs av en blandning mellan bensin och lättgasolja. Vidare har bedömningen gjorts att petroleumämnena till största del härstamma från diesel.

Det är i målet klarlagt att en förorening föreligger och det får anses utrett att den verksamhet som förekommit på fastigheten orsakat föroreningarna. Bestämmelserna i 10 kapitlet miljöbalken är därmed tillämpliga.

Fråga är om GLC genom sin verksamhet bidragit till föroreningen och om bolaget därmed är att se som ansvarig verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Enligt nämnda bestämmelse kan både nuvarande och tidigare verksamhetsutövare göras ansvariga. Detta ansvar är enligt 6 § samma kapitel solidariskt.

GLC har uppgivit att ingen verksamhet övertagits från tidigare verksamhetsutövare. Det framgår dock av handlingarna i målet att det även tidigare bedrivits försäljning av diesel på fastigheten, om än i något annan form. Det får anses att de av GLC och den tidigare verksamhetsutövaren bedrivna verksamheterna är så närbesläktade att det är naturligt att tala om en och samma verksamhet. Då vad som anförts i övrigt inte föranleder någon annan bedömning skall därför GLC anses ha övertagit den av den föregående verksamhetsutövaren bedrivna verksamheten. Det kan vidare inte

anses visat att GLC inte till någon del bidragit till föroreningarna. GLC är således att anse som verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § miljöbalken.

Av Miljööverdomstolens dom den 5 december 2003 i mål nr 9822-02 framgår att i efterbehandlingsansvaret ingår även det inledande ansvaret för utredningar om och kartläggning av föroreningarna.

Behov finns i detta fall av en utredning om föroreningens utbredning. Även om GLC bidragit till föroreningen endast i mindre mån är det vid en sammantagen bedömning enligt 10 kap 4 § miljöbalken skäligt att GLC utför den utredning som är nödvändig för att kunna fastställa utbredningen av den konstaterade petroleumföroreningen. Undersökningen av föroreningens utbredning syftar till att utgöra underlag för ett senare fastställande av det slutliga efterbehandlingsansvaret.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts och då föreläggandet får anses tillräckligt klart och precist avslår miljödomstolen bolagets överklagande. Tiden för föreläggandets fullgörande bör dock flyttas fram.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (Formulär D)

Överklagande skall ges in till Vänersborgs tingsrätt, miljödomstolen, senast den 5 juli 2006 och vara ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen. Prövningstillstånd krävs.

På miljödomstolens vägnar

Göran Stenman

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman och miljørådet Staffan Lagergren. Föredragande har varit beredningsjuristen Jenny Fransson.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Rättsenheten
Anneli Wejke
031-60 51 74

Klagande (delg.kvitto) *Å* GLC ekonomisk förening Göteborgs Lastbils-
central

BESLUT
2005-10-13

BILAGA 1.
Diarienummer
505-81740-2003

Sida
1(6)

Överklagande av Stenungsunds tekniska myndighetsnämnds beslut om föreläggande att utföra markundersökning på fastigheten Kyrkeby 3:36 i Stenungsunds kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förelägger Göteborgs Lastbilscentral ekonomisk förening, org.nr. 757201-2594, vid vite av 10 000 kronor att senast 3 månader efter delgivning av detta beslut genomföra och till nämnden rapportera följande åtgärder;

- På fastigheten Kyrkeby 3:36 utföra ytterligare undersökning av utbredningen av petroleumföroreningen i mark, (se rapport Miljöteknisk markundersökning, projekt 1303800, Sandström Miljö- och säkerhetskonsult). Undersökningen ska göras i sådan detaljerad grad att en avgränsning av det förorenade området kan fastställas. Undersökningen behöver inte omfatta analyser av bly och MTBE.

I övrigt avslår Länsstyrelsen överklagandet.

Redogörelse för ärendet

Tekniska myndighetsnämnden (nämnden) i Stenungsunds kommun beslutade den 15 oktober 2003 att förelägga Göteborgs Lastbilscentral ekonomiska förening (GLC), org.nr. 757201-2594, att vid vite av 10 000 kronor att senast 3 månader efter delgivning genomföra och till nämnden rapportera följande åtgärder;

- På fastigheten Kyrkeby 3:36 utföra ytterligare undersökning av konstaterad markförorening, i sådan detaljerad grad att en avgränsning av föroreningsutbredningen kan fastställas. (se rapport Miljöteknisk markundersökning, projekt 1303800, Sandström Miljö- och säkerhetskonsult).

Därefter gäller ett löpande vite av 10 000 kronor för varje hel månad som åtgärderna inte vidtagits och rapporterats till nämnden.

Till stöd för föreläggandet har nämnden angett bestämmelserna i 26 kap. 9, 14 och 21 §§, 2 kap. 3 § samt 10 kap. 1, 2 och 4 §§ miljöbalken (MB).

GLC har överklagat nämndens beslut och yrkar att beslutet upphävs. De anför bl.a. följande. GLC har bedrivit försäljning av diesel på fastigheten Kyrkeby 3:36 sedan 1993. Redan från början har de varit noga med att inte bidra till några föroreningar. Verksamheten består av dieselförsäljning från tankanläggningar ovan jord. För att motverka föroreningar har man byggt en s.k. miljölåda som cisternerna placerats i så att eventuella läckage samlas upp i den. Vid påfyllning av cisternerna används ett spilltråg som också leder ner i miljölådan. Om det skulle ske ett mindre spill vid tankning finns det saneringsmedel på platsen som kan användas av kunderna direkt. Strax efter att GLC kom till platsen så lade dåvarande fastighetsförvaltare ned en oljeavskiljare för att gardera sig mot eventuellt spill vid tankning. Under den tid GLC har bedrivit verksamhet på platsen har det inte förekommit något utsläpp från anläggningen. Det sker också regelbundna kontroller i enlighet med deras eget kontrollprogram. GLC anser därför att man inte har bidragit till någon förorening på fastigheten.

GLC anger också att det har bedrivits oljehantering och oljeåkeri på fastigheten sedan 1950-talet. Med hänvisning till hur sådana verksamheter gick till tidigare anser GLC att det inte torde föreligga några tvivel om att utsläpp har förekommit från oljehanteringen på fastigheten före 1993. Den redan gjorda markundersökningen visar i sina analyser att föroreningen rör sig om äldre oljor. De prover som indikerar utsläpp gäller olika former av bensin och berör inte diesellojor, vilket är vad GLC har hanterat.

Sammanfattningsvis anser GLC att det är klarlagt att utsläppen härrör från annan verksamhet än den som GLC bedrivit på fastigheten sedan 1993 och att de inte har bidragit till föroreningarna. GLC kan då inte åläggas att utföra långtgående och kostnadskrävande markundersökningar.

I ett yttrande daterat den 26 maj 2005 anger GLC att flera av de anställda inom bolaget kan intyga att utsläpp inte har skett under den tid som GLC har bedrivit verksamhet på Kyrkeby 3:36.

Bakgrund

GLC förelades den 18 december 2002 av nämnden att utföra en markundersökning av fastigheten Kyrkeby 3:36, eftersom företaget bedriver dieselförsäljning där. Enligt föreläggandet ska undersökningen redovisa i vilken omfattning fastigheten är förorenad, främst med avseende på petroleumförorening, bly och MTBE. Undersökningen ska även visa om spridning av förorening skett till omgivande fastigheter och markområden samt till grundvatten. Undersökningen ska omfatta grundvattenprovtagning, jordprovtagning och kartläggning av rörledningar och andra eventuella schakt på fastigheten. Grundvattenrör ska placeras i utkanterna på fastigheten i samtliga väderstreck. Jordprover, på olika nivåer, ska också tas för att kartlägga spridningen. Alla rörgator och schakt som finns på fastigheten ska kartläggas.

Den 30 maj 2003 inkom en markundersökning, gjord för både GLC och Bilisten i Sverige AB, till miljö- och hälsoskyddsavdelningen. Resultatet av

markundersökningen visar på förekomst av petroleumkolväten som överstiger Naturvårdsverkets föreslagna riktvärden för MKM. Enligt utlåtande från analyslaboratoriet utgörs föroreningen av en blandning av bensin och lättgas olja. Föroreningen ligger ytligt i den översta metern mark. Föroreningsutbredningen är inte avgränsad. I rapporten rekommenderas ytterligare undersökningar för att avgränsa den påträffade föroreningen.

Enligt miljö- och hälsoskyddsavdelningens bedömning behövs det ytterligare undersökning för att fastställa föroreningsutbredningen.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Gällande bestämmelser

Av 10 kap. 1 § MB framgår att reglerna om förorenade områden ska tillämpas på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada och olägenhet för människors hälsa eller miljön

En förutsättning för att bestämmelserna i 10 kap. MB ska kunna tillämpas är att det har konstaterats att marken, byggnaden eller anläggningen verkligen är förorenad.

I 10 kap. 8 § MB stadgas att i frågor om ansvar för kostnader att utreda föroreningar inom ett sådant mark- eller vattenområde eller en sådan byggnad eller anläggning som avses i 1 § tillämpas 2-4 samt 6 och 7 §§.

Enligt 10 kap. 2 § MB är det verksamhetsutövaren - den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen - som är ansvarig för efterbehandling och undersökning. Enligt förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45, del 2 s. 199) bör tillsynsmyndigheten i första hand rikta krav mot den som bedriver verksamheten, om den alltjämt pågår. Har verksamheten upphört kan förelägganden riktas mot en, flera eller alla tidigare verksamhetsutövare som har haft del i föroreningen.

Efterbehandlingsansvaret innebär att den ansvarige i skälig omfattning ska utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som p.g.a. föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. Detta följer av 10 kap. 4 § MB och gäller även för undersökningar. När ansvarets omfattning ska bestämmas ska beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningarna ägt rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att han bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, ska även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning.

Om flera verksamhetsutövare är ansvariga enligt 10 kap. 2 § MB ska de, enligt 10 kap. 6 § MB, svara solidariskt i den utsträckning inte annat följer

av att ansvaret är begränsat enligt 10 kap. 4 § 1 st MB. En verksamhetsutövare som visar att hans eller hennes bidrag till föreningen är så obetydligt att det inte ensamt motiverar efterbehandling ska dock ansvara endast för den del som motsvarar bidraget. Vad de solidariskt ansvariga har betalat ska fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till den omfattning i vilken var och en har medverkat till föreningen och till omständigheterna i övrigt.

Enligt 26 kap. 22 § MB är den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa olägenhet från sådan verksamhet skyldig att även i andra fall än som avses i 14 kap. 7 § utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

Enligt 26 kap. 9 § MB får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas. Ett beslut om föreläggande eller förbud får, enligt 26 kap. 14 § MB, förenas med vite.

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. 2 kap 3 § MB.

Kraven på hänsyn enligt 2-6 §§ gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder, 2 kap 7 § MB.

Länsstyrelsens bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att verksamhet i form av hantering av petroleumprodukter har pågått på den aktuella fastigheten åtminstone sedan 1969. Enligt 10 kap. 2 § MB är i första hand den ansvarig för efterbehandlingen och undersökningen av förorenad mark- och vattenområden som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föreningen (verksamhetsutövaren). GLC har hävdats att de inte bidragit till föreningen. Nämnden anser dock inte att GLC visat att man inte bidragit till föreningen.

Redan innan GLC startade sin verksamhet på fastigheten har det bedrivits en omfattande verksamhet på fastigheten. Flygbilder visar på hantering av oljefat och cisterner. När GLC startade sin verksamhet på fastigheten vidtog

man flera försiktighetsåtgärder för att förebygga utsläpp från verksamheten. För att motverka föroreningar har man t.ex. byggt en s.k. miljölåda som cisternerna placerats i så att eventuella läckage samlas upp i den. Vid påfyllning av cisternerna används ett spilltråg som också leder ner i miljölådan. Det finns saneringsmedel på platsen som kan användas av kunderna direkt och en oljeavskiljare nedlagd av fastighetsägaren.

I det första föreläggandet angående undersökningar som nämnden meddelade den 18 december 2002 angavs bl.a. att undersökningen ska redovisa i vilken omfattning fastigheten är förorenad. Jordprover, på olika nivåer, ska också tas för att kartlägga spridningen. Nämnden har sedan i det nu överklagade föreläggandet den 15 oktober 2003 angett att GLC ska utföra sådana undersökningar att föroreningens avgränsning kan klarläggas. Det är i ärendet klarlagt att det finns ett behov att utreda föroreningens utbredning.

Undersökningarna av föroreningen syftar till att klargöra vilka åtgärder som i ett senare skede behöver vidtas för att komma till rätta med förorenings-situationen. Det slutliga ansvaret för efterbehandling kan inte fastställas förrän det finns en utförlig undersökning som underlag. En prövning av efterbehandlingsansvaret är dock inte aktuellt i detta ärende.

Enligt Länsstyrelsens bedömning har GLC börjat bedriva sin verksamhet på en fastighet där det sedan tidigare bedrivits verksamhet med petroleumprodukter. Arten och omfattningen av föroreningarna var inte fastställda när GLC startade sin verksamhet. GLC kände dock till vilken typ av verksamhet som tidigare bedrivits på platsen. Bolaget har ägt och använt en dieseltank där under den senaste 10-årsperioden. Oavsett vem som ursprungligen har orsakat markföroreningarna har GLC ett intresse av att få utbredningen utredd. Undersökningen kan även ses som en del av de försiktighetsmått som det åligger en verksamhetsutövare att vidta för att tillse att verksamheten inte medför skada för människors hälsa eller miljön. GLC:s bidrag till själva föroreningarna förefaller för närvarande vara litet, men vid en bedömning enligt 10 kap. 8 § MB är det inte oskäligt att GLC föreläggs att vidta undersökningar för att fastställa avgränsningen av föroreningen.

Vad gäller undersökningens omfattning så anser Länsstyrelsen att det av nämndens skrivning framgår att det är den petroleumförorening som har konstaterats i den första undersökningen som skall undersökas närmare. Då GLC dock inte har hanterat produkter med bly och MTBE anser Länsstyrelsen att analyser av dessa ämnen inte ska omfattas av den undersökning GLC åläggs att genomföra. Det går inte att mer precist ange omfattningen av den utredning som ska ske då antalet prover och områdets storlek är beroende av hur föroreningens utbredning ser ut.

Länsstyrelsen anser att föreläggandet bör förtydligas i viss mån.

I övrigt avslår Länsstyrelsen överklagandet

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos miljödomstolen i Vänersborg, se bilaga formulär O 22.

I detta ärende har förste länsjurist Magnus Sandström beslutat och länsjurist Anneli Wejke varit föredragande. I handläggningen har även länsmiljöingenjör Maria Gustavsson deltagit.

Magnus Sandström

Anneli Wejke

Bilaga:
Hur man överklagar

Kopia till:
Tekniska myndighetsnämnden i Stenungsunds kommun
Pärmen

FOTOKOPIA

All denna fotokopia överensstämmer med originalet intygar

